

IHF internationaal
hulpfonds
vrijeschool
pedagogie

de r:O:ndbrief

najaar 2012

- *Geld volgt de wil van mensen*
- *Hassan mist de bus*
- *India, land van extremen*
- *Chant' Arize groeit*

Colofon

de rOndbrief: najaar 2012
28e jaargang, no 2, november 2012

de rOndbrief is een uitgave van het Internationaal Hulpfonds (IHF) en verschijnt tweemaal per jaar
abonnement + donateurschap: € 20 per jaar

opmaak en druk: Druk. Tan Heck, Delft
website: Wilfried Nauta

Het Internationaal Hulpfonds

Martine Boormeester	penningmeester
Chantal Bosch	portefeuille Sp.Latijns-Amerika
Frank Francken	bureaumedewerker
Bert Harms	portefeuille ZO-Azië & China
Reiny Jobse	redactie
Liard Kranen	portefeuille Brazilië & PR
Gijs Langeslag	voorzitter
Anselma Remmers	portefeuille West-Azië
Ulric Roldanus	portefeuille Zuidelijk Afrika
Sanne Ruhaak	redactie
Gooyke van der Schoot	portefeuille Oost-Europa
Jan Sint	portefeuille Brazilië
Annette van Soest	portefeuille West-Europa & Midden-Oosten
Stasja van Suchtelen	marktcoördinator
Annelies de Vries	secretaris & portefeuille Pacific
Truus Warrink	portefeuille Afrika Oost & overig

Internationaal Hulpfonds

Herengracht 276
1016 BX Amsterdam

Contact:

Internationaal Hulpfonds, Herengracht 276,
1016 BX Amsterdam; t: 06 2697 2310 en
e: info@internationaalhulpfonds.nl.
Telefonisch kunt u het IHF elke woensdag van 9.00 tot 17.00 uur bereiken. Op andere dagen kunt u een boodschap inspreken. Desgewenst is het IHF voor dringende zaken ook bereikbaar via
e: secretaris@internationaalhulpfonds.nl
t: 0317-423259
Website: www.internationaalhulpfonds.nl

foto voorkant: Het Kushona Project

foto achterkant: Poppenkast Malhao, Portugal

De Stichting Internationaal Hulpfonds (IHF) is een vrijwilligersorganisatie. Het IHF biedt steun aan projecten buiten Nederland die vernieuwing van opvoeding en onderwijs nastreven met de vrijeschoolpedagogie als uitgangspunt. Over de hele wereld slaan mensen de handen ineen om op de vrijeschool pedagogie gebaseerde projecten op te zetten. Met behulp van donateurs steunt het IHF meer dan 140 van deze projecten, verspreid over 50 landen.

In **de rOndbrief** doet het Hulpfonds tweemaal per jaar verslag van de ontwikkeling van initiatieven en projecten die door het IHF gesteund worden. Er wordt melding gemaakt van de activiteiten die ten behoeve van deze initiatieven worden ondernomen, maar ook van de ontwikkelingen binnen de eigen organisatie.

Omdat de projecten niet of nauwelijks gesubsidieerd worden en hun voortbestaan in hoge mate afhangt van financiële steun uit het buitenland, hoopt het Internationaal Hulpfonds uw interesse te wekken en doet het een beroep op uw vrijgevigheid.

Artikelen uit **de rOndbrief** mogen worden gekopieerd onder vermelding van de bron en gebruikt worden bij acties, bijv. ter gelegenheid van een jubileum of verjaardag. Ook kunnen artikelen, extra exemplaren van **de rOndbrief** en informatie- en pr-materiaal, worden aangevraagd bij het secretariaat.

Giften en de inkomstenbelasting: voor hetzelfde geld meer steun
Met uw giften levert u een zeer welkome bijdrage aan het werk van het Internationaal Hulpfonds. Voor hetzelfde geld zou u het IHF nog beter kunnen steunen. Met een notariële schenkingsakte wordt uw donatie volledig aftrekbaar voor de belasting. Zonder een dergelijke akte zijn giften namelijk alleen aftrekbaar voor zover deze hoger zijn dan de drempel van 1% van uw inkomen. Voorwaarde is dat u vijf jaar lang een vast bedrag aan het IHF schenkt. Uiteraard bepaalt u zelf de hoogte van dat bedrag. De notariskosten kan het IHF voor z'n rekening nemen omdat met onze notaris een gereduceerd tarief overeengekomen is.
Interesse? Neem contact op met het secretariaat.

Uw laatste wil: Wilt u de wereld iets goeds nalaten?

Denk dan eens aan het Internationaal Hulpfonds. Hebt u vragen over het beschrijven en vastleggen van een legaat, wilt u hulp hierbij of stelt u een gesprek over de mogelijke bestemmingen van uw geld op prijs? Neem dan contact op met het secretariaat.

Triodosbank 21.21.95.050

IBAN code: NL03 TRIO 0212 1950 50

BIC: TRIONL2U

ING bank 38 92 918

IBAN code: NL 81INGB0003892918

BIC: INGBNL2A

Kamer van Koophandel 30167248

Inhoud

- **3** Van de redactie
- **4** In gesprek met Dolf van Aalderen
- **5** Geld volgt de wil van mensen
- **6** Wel-en-wee
- **10** Hassan mist de bus
- **11** Een nieuw gebouw voor Hekima
- **12** Het verbreiden van het licht
- **13** India, land van extremen
- **15** Aanvraag afgewezen
- **17** Chant' Arize groeit
- **18** Hobbels nemen
- **19** De handen ineen bij het broodbakken
- **20** Wortels in de aarde
- **21** Solidariteitsactie

Van de redactie

In de herfst zullen er overal in Europa op vrijescholen weer acties gehouden worden om geld in te zamelen. Acties waarmee kinderen in arme landen de gelegenheid geboden wordt naar school te gaan zodat ze genoeg leren om later voor zichzelf en anderen te kunnen zorgen. Hoeveel de kinderen met hun acties teweeg kunnen brengen zullen ze zich niet altijd realiseren. In de Nieuwsbrief van de Rudolf Steiner School Mbagathi in Nairobi las ik over een actie van de Ismaning Waldorf School in Duitsland. Leerlingen van die school waren naar Kenia gestuurd om daar allerlei leuke spulletjes te kopen, die ze in Duitsland verkochten ten bate van de Mbagathi School. Op de school in Nairobi waren ze zo onder de indruk van de betrokkenheid van de Duitse leerlingen dat ze het Kushona Project startten. Leerlingen van de middenbouw gingen zelf mooie dingen naaien, die dan weer naar Duitsland gestuurd werden om verkocht te worden.

Het werd een groot succes: de Keniaanse leerlingen waren erg gemotiveerd om te leren knippen, meten en op de machine te naaien. De sfeer in de klas veranderde opmerkelijk, er was meer rust, aandacht, saamhorigheid. De leerlingen vinden het leuk om dingen voor elkaar te maken en de school financieel te ondersteunen. Ze zijn terecht heel trots op hun producten. En dat is misschien nog het allerbelangrijkste: een gevoel van eigenwaarde.

De genoemde nieuwsbrief staat op de IHF website onder projecten/Kenia.

DONATEURSDAG:

Teken voor de toekomst

Noteer nu alvast in uw agenda:

Voor alle trouwe en nieuwe donateurs organiseert het IHF een informatieve dag met veel leuke attracties.

Tijd: Zondag 26 mei 2013

Plaats: Vrijeschool De Vuurvogel Driebergen
Meer informatie in *de Voorjaars rondbrief*.

In gesprek met Dolf van Aalderen

De geboorte van het IHF

In een tijd waarin tal van initiatieven voor vrijeschoolonderwijs opbloeden, werd de kiem gelegd voor het huidige Internationale Hulpfonds. Dolf van Aalderen was mede-oprichter van de vrijeschool in Eindhoven. Hij was jarenlang directeur van de Iona-stichting en nauw betrokken bij de oprichting van het IHF. Anselma Remmers ging in gesprek met hem.

In 1975, ruim vijftig jaar na de oprichting van de eerste vrijeschool in Nederland, was er in Den Haag een conferentie over de vrijeschoolpedagogie, georganiseerd door oud-vrijeschoolleerlingen vanuit de vraag: 'wat kunnen wij voor het internationaal groeiende vrijeschoolonderwijs betekenen?' Zo'n vierhonderd mensen van elf verschillende nationaliteiten kwamen daar bijeen. Er leefde een enthousiasme en een behoefte om meer internationaal samen te werken in de geest van wat Rudolf Steiner had genoemd: een 'Weltschulverein'. Dat hield voor Steiner enerzijds in dat bestaande scholen nieuwe scholen in het buitenland zouden bijstaan. Anderzijds doelde hij op een wereldwijde beweging voor onderwijs dat het 'vrije denken' wil ontwikkelen.

Uit deze impuls ontstond eerst in Duitsland en later, in 1976 in Nederland, het tijdschrift Forum Internationaal, onder redactie van Paul Vink. Men wilde met dit tijdschrift alle groeperingen in en rondom het vrijeschoolonderwijs wereldwijd bereiken én zichtbaar maken.

Als vanzelf ontstond ook de wens om nieuwe initiatieven (financieel) te steunen, zoals ook vanuit Zwitserland en Duitsland al gebeurde. Daarom werd anderhalf jaar later, vanuit Forum, het Internationaal Hulpfonds opgericht, met de abonnees als donateurs. De eerste hulpvragen kwamen van scholen uit New York, Sao Paulo, Kaapstad, Johannesburg, Madrid, Frankrijk, België en Nieuw-Zeeland.

Aan de vooravond van het IHF

Deze ontwikkeling stond niet op zich. In de 60-er en 70-er jaren bloeide het vrijeschoolonderwijs op, wereldwijd én in Nederland: overall in het land namen jonge ouders het initiatief om een vrijeschool op te richten. Van zeven groeide het aantal vrijescholen uit tot 85. In korte tijd ontstond er dus een landelijke vrijeschoolbeweging. O.a. om aan deze beweging 'body' te geven werd in 1973/74 de Stichting ter Ontwikkeling van de Vrijeschool Beweging opgericht. Mensen als Wim Veltman en Hans Peter van Manen waren de voortrekkers en Dolf van Aalderen werd als penningmeester gevraagd. Ook van de Ionastichting, opgericht in 1966 als fonds voor antroposofische initiatieven, werd Dolf directeur.

Hoe groter de schoolbeweging, hoe meer financieringsmogelijkheden er nodig waren. Al in de zestiger jaren was de Stichting ter bevordering van de Rudolf Steiner Pedagogie opgericht. In de jaren daarna ontstonden allerlei fondsen, zoals Fonds Lagewaard (voor studiefinancieringen), het Kleuterfonds (voor nieuwe kleuterscholen), het Bouwfonds (voor nieuwe schoolgebouwen) en dus ook het Internationaal Hulpfonds. Al deze financiële instellingen kunnen gezien worden als instrumenten voor een groeiende groep mensen, die vanuit een sociale impuls zich wilden inzetten om het vrijeschoolonderwijs voor eigen en andere kinderen mogelijk te maken: in eigen land en daarbuiten.

Dolf in Zuid-Afrika

In 1978 werden al deze fondsen onder één hoed geschaard, namelijk onder de oorspronkelijke 'Stichting ter bevordering van...'. Elk deelnemend fonds kon autonoom handelen, had een eigen portefeuillehouder, een eigen werkgroep en een eigen rekeningnummer. Uiteindelijk werden alle gelden wel beheerd door één penningmeester. Het bestuur van de Stichting werd samengesteld uit de contactpersonen van de fondsen en vertegenwoordigers van de verschillende organen van de Vrijeschool Beweging, zoals Vereniging voor Vrije Opvoedkunst, Bond van Vrije scholen en Landelijk Oudercontact.

Sommige van deze fondsen, waaronder het IHF, zijn later weer zelfstandig geworden. Nadat Forum Internationaal was opgeheven wegens te weinig financiële middelen voor het tijdschrift alleen, werd de al bestaande groep donateurs van het IHF uitgebreid met vrijeschoolouders.

Het was aan Dolf van Aalderen de taak om al deze geldstromen als penningmeester te beheren. Hij was een stille, soms strenge, maar onontbeerlijke kracht achter de schermen. Zijn verhaal is dan ook ogenschijnlijk een wat technisch verhaal: over de structuren waardoor zoveel in banen werd geleid.

Terugkijkend kunnen we zeggen: Dolf, bedankt voor dit belangrijke 'beherende werk'.

Steeds waren er ook mensen die vóór de schermen de kar trokken en veel van hun tijd en energie gaven aan de ontwikkeling van het IHF, het organiseren van markten en het bezoeken en begeleiden van scholen in het buitenland. In een volgende **rondbrief** hopen we een portret te kunnen geven van één van deze 'frontline-actievoelingen' van het eerste uur.

ANSELMA REMMERS

Geld volgt de wil van mensen

Jan Saal

Wat is geld en waarvoor gebruiken we geld? Voor het IHF zijn dit belangrijke vragen. Daarom vroeg het bestuur Jan Saal om op de grote zomervergadering met ons hierover in gesprek te gaan. Hij heeft een boeiend verhaal gehouden, vanuit zijn eigen ervaringen en de antroposofie. Vooral schenkgeld is belangrijk voor het IHF: via geld steunen we mensen die iets goeds tot stand willen brengen. Meer over zijn ideeën in dit artikel.

De meeste mensen realiseren zich niet hoeveel invloed zij zelf op geld hebben en welke invloed zij via het geld op de maatschappij uitoefenen. Uiteindelijk is het geld een instrument van mensen en kan het geld op zichzelf eigenlijk niets.

Koopgeld

De meeste mensen worden zich bewust van geld, doordat zij behoefte aan geld krijgen wanneer ze iets willen gaan kopen. Dan realiseren zij zich meestal niet dat zij met datzelfde geld ook invloed uitoefenen op de verkoper van wat ze aanschaffen. Het voortbestaan van die verkoper hangt volledig af van het feit dat mensen waarderen wat hij te koop heeft en dat ze de juiste prijs voor zijn producten betalen. Dit is de werking van het "koopgeld" in de maatschappij.

Door geld te betalen, geven wij waarde aan producten en diensten. Tegelijkertijd krijgt geld in die transacties ook zijn waarde. Je zou kunnen zeggen: Bij kooptransacties wordt een mens schepper van waarde, die in geld wordt uitgedrukt.

Leengeld

In een later stadium van het leven komen veel mensen ook met "leengeld" in aanraking. Wanneer je iets koopt en later betaalt, of wanneer je bijvoorbeeld een lening afsluit om een huis of een auto te kopen, raak je als schuldenaar betrokken bij het leengeld. Wanneer je geld op een bankrekening stort, of pensioenpremie betaalt, raak je als schuldeiser betrokken bij het leengeld. Leengeld wil eigenlijk zeggen dat er een verhouding tussen mensen ontstaat van schuldeiser en schuldenaar.

Wanneer je bijvoorbeeld betrokken raakt bij de "Vrijeschool

"Beweging" is dat eigenlijk ook een leenverhouding. Wanneer je als betrokkene bereid bent iets voor die beweging te doen, voel je je eigenlijk ook een schuldenaar ten opzichte van die beweging, al wordt dat dan niet in geld uitgedrukt.

Een schuldenaar moet in de toekomst wel waarde terugbetalen, maar tegelijk wordt hij nu in een positie gebracht waarin hij iets kan doen, wat hij anders niet had kunnen doen. Door te investeren wordt eigenlijk optimaal gebruikgemaakt van leengeld.

Investeren wil zeggen dat je iets aanschafft, waarmee je geld kunt verdienen. Het is gezond om geld te lenen om iets aan te schaffen waarmee je geld kunt verdienen, zodat rente en aflossing uit die verdiensten kunnen worden terugbetaald.

Schenkgeld

Bij het schenkgeld tenslotte gaat het er om richting te geven aan waarde, zodanig dat mensen zich kunnen ontwikkelen. De waarde wordt ook dan verplaatst van de een naar de ander, zoals bij leengeld, maar het eigendomsrecht van de geldgever wordt daarbij opgegeven.

Het is nog niet zo eenvoudig om goed te kunnen schenken, dat moeten we in ons leven leren. Wanneer we ouder worden en ons realiseren dat we bij het overlijden ons geld niet kunnen meenemen, wordt het denken over schenkgeld een levensnoodzaak.

Bij het schenkgeld komt alles bij elkaar. Ten eerste moeten we het geld ter beschikking hebben. Dat wil zeggen dat we in het verleden geld verdiend moeten hebben en het niet meteen hebben uitgegeven. Ten tweede moeten we met mensen en initiatieven verbonden zijn, waar we vertrouwen in hebben. Zij moeten zich al een beetje bewezen hebben als mensen en initiatieven die ook iets kunnen. Tenslotte moeten we inzien dat schenkgeld deze mensen en initiatieven de ruimte kan geven om werkelijk te werken aan de doelstellingen waar ze voor staan. Bovendien moeten we inzien dat die doelstellingen ook realistisch en haalbaar zijn. Tenslotte moeten we dan de innerlijke kracht opbrengen om van ons eigendomsrecht af te zien, zodat de anderen die waarde naar eigen inzichten kunnen besteden.

Door de serieuze omgang met geld kunnen we ook werken aan onze persoonlijke ontwikkeling:

Werken met koopgeld, het betalen van de juiste prijs, is werken aan het versterken van ons eigen voorstellingsvermogen (oefenen van imaginatie).

Werken met leengeld, het zoeken van de juiste verhouding met medemensen, is werken aan het versterken van ons inlevingsvermogen (oefenen van inspiratie).

Werken met schenkgeld, het zoeken naar het effect van het ondersteunen van de doelstellingen van mensen en organisaties, is werken aan het versterken van ons vermogen om goede daden te doen (oefenen van intuïtie).

Geld en waarde zijn daarmee de strenge leermeesters van deze tijd.

JAN JC SAAL

Meer over economie op www.jansaal.nl

Nieuw bij het IHF

Anselma

Ontwikkeling door ontmoeting

Mijn naam is Anselma Remmers en ik ben de nieuwe portefeuillehouder voor West-Azië (India, Pakistan, Nepal).

Als oud-vrijeschoolleerling dank ik veel aan de bagage die ik van de vrijeschool heb meegekregen. Dat gun ik zoveel mogelijk kinderen in de wereld.

De vrijeschool wekte in mij de interesse voor de wereld. Ik was dertien toen ik besloot dat ik na de bovenbouw een jaar op reis wilde; naar India en China, en dan ook nog maar naar de landen daar omheen. De hele bovenbouwtijd had ik baantjes en spaarde ik om die reis inderdaad op mijn twintigste te kunnen maken. In India leerde ik de familie Ulfat en Nanhi Dunya (in die tijd het eerste vrijeschoolinitiatief in India) kennen. Ik richtte bij thuiskomst de India Caregroup op, om deze en later andere vrijeschoolinitiatieven in India te steunen.

Na deze reis deed ik de VPA (nu Hogeschool Helicon) en mijn afstudeeronderzoek richtte zich op de vraag of vrijeschoolonder-

wijs in India relevant is. Ik ging drie maanden op stage en bezocht behalve Nanhi Dunya, ook een Gandhi-school en een Tagore-school: scholen met respectievelijk ambachtelijk en kunstzinnig onderwijs vanuit de Indiase cultuur zelf. Mijn conclusie was positief: In India gaat het om het wezen en de ontwikkelingsvraag van het kind en het onderwijsaanbod is daarop afgestemd.

Na mijn afstuderen werd ik vrijeschooljuf, eerst in Amhem, later in Zoetermeer en Den Haag. In 1996 reisde ik nogmaals naar India, om met Tine Bruinsma een introductie cursus over de vrijeschoolpedagogiek te geven voor ouders in Hyderabad (hieruit is later de eerste vrijeschool Sloka in Hyderabad ontstaan). Maar er kwam een tijd dat andere zaken om voorrang vroegen.

Ik heb zestien jaar als klassenleerkracht in de onderbouw gewerkt en tussentijds nog even in het NT2-onderwijs met zowel allochtone kinderen als volwassenen. Want het interculturele trok mij en dat miste ik binnen de Nederlandse (witte) vrijescholen.

Vanuit die ervaring richtte ik met een aantal mensen de *stichting WijDeWereldschool* op, met als doel 'opvoeding tot wereldburgerschap en interculturele ontmoeting' binnen scholen te stimuleren.

Twee jaar geleden ben ik gestart met een opleiding tot docent aardrijkskunde en sinds anderhalf jaar werk ik als zodanig in het voortgezet onderwijs. Ook door me in te zetten voor het IHF, hoop ik op een actieve en concrete manier te kunnen bijdragen aan deze blik op de wereld: door de samenwerking met mensen in een ander werelddeel. Want ik geloof nog steeds in 'ontwikkeling door ontmoeting'.

ANSELMA REMMERTS

Mededelingen

dank u * khawp khun makh * najis tuke * merci bien * multumesc * chnorakloutioun

Geld voor de Masai-school in Selenkay, Kenia

Brief aan het IHF:

We zijn sinds vier jaar gelukkig samen, om dat te vieren hebben we in het jaar dat we samen honderd worden, een groot feest gegeven. We hebben alles wat ons hartje begeert (elkaar) en willen graag dat mensen (kinderen) die het minder goed hebben, ook een beetje mee kunnen profiteren. Dus vroegen we geen cadeautjes maar een bijdrage voor een goed doel. Aangezien Anneke al 26 jaar in het onderwijs zit, dragen we onderwijsprojecten een warm hart toe. Via de zus van Hilbert kwamen we bij het IHF uit. We hebben een aantal jaren geleden met Masai-krijgers hun leefgebied te voet doorkruist en daar ook een schoolje bezocht. Zodoende vonden we een bijdrage aan de inrichting van het schoolje voor de allerkleinsten in Selenkay een mooi en tastbaar doel en we

zijn blij dat we dit mogen ondersteunen. We wensen jullie veel succes met jullie goede werk, Hilbert en Anneke
Hartelijk dank voor de fantastische bijdrage van maar liefst € 1200 !

Warmoezerij Warrink

Net als vorig jaar organiseerde Warmoezerij Warrink in samenwerking met

de familie Bianchini een heerlijke zomermaaltijd voor de leden van de Rotary Almere. Opbrengst € 650. Samen met de opbrengst van jams en honing etc. (€ 2050) een recordbedrag. € 2000 is overgemaakt naar het The BreedeCentre, in Zuid-Afrika, € 700 als schoolgeld voor een Masaikind in Kenia. Applaus voor Hans en Truus Warrink!

Truus met jam en honing

Traktaties op het werk

Heeft u ook een hekel aan de "verplichte verjaardagstraktatie" op het werk? Hier een originele tip van Quirijn: "Ik heb vorig jaar ook geen taart getrakteerd, omdat ik er iets tegen heb, tegen die vorm van consumptisme. Op mijn werk wordt bij elke verjaardag een email gestuurd "Breakfast (iets lekkers dus) is served at the coffee machine", en ik schreef op mijn verjaardag "Several breakfasts and lunches are served to the orphans at the Hekima Waldorf School in Dar es Salaam, Tanzania. I have sent € 200 to the school, to equally include my last year's omission". Dank je wel, Quirijn!

De toehoorders bestonden voornamelijk uit bewoners van Olmenes, hun ouders en begeleiders. Er werd intensief geluisterd en elk lied werd met enthousiasme ontvangen. Na afloop werd het koor hartelijk bedankt voor deze prachtige klankrijke middag, die ons even helemaal meegenomen heeft naar het verre Georgië, Armenië en Rusland. De vrijwillige bijdrage aan het eind van het concert kwam geheel ten goede aan de stichting Mayri. Bij de verkooptafel kon men ten bate van de stichting bijzondere voorwerpen uit Armenië kopen en ook andere cadeautjes, zoals zelfgebreide muizenfamilies. De totale opbrengst is € 680! Opbrengst Zomermarkt: € 187.

Steun voor Stichting Mayri, Armenië

Hartelijk dank aan alle mensen die het dit afgelopen jaar mogelijk hebben gemaakt dat er in totaal rond € 2000 bij elkaar is gebracht!

Het Caucasia Koor

Benefietconcert Olmenes

Op zondag 10 juni jongstleden werd er om half vier een benefietconcert gegeven door het koor Caucasia in de grote zaal van heilpedagogisch instituut Olmenes te Appelscha. Het doel van dit concert was aandacht schenken aan het initiatief van de stichting Mayri, die een Heilpedagogisch en Sociaal-therapeutisch Centrum wil starten in Yerevan, hoofdstad van Armenië.

Het koor Caucasia, onder leiding van Yuri Makarov, bracht Georgische en Russische liederen uit de Kaukasus ten gehore, afgewisseld met gesproken teksten in het Nederlands; op de vleugel begeleid door Andrei, de tienjarige zoon van Makarov, (die onlangs de derde prijs won op het Steinwayconcours).

Rita heeft al rond de honderd muizen voor ons gebreid. De dames hebben onder hun rokje een keurig onderbroekje, de heren dragen een trui of jasje met lange broek. Uiteraard steekt het staartje door de broek. Ze zijn 12 tot 20 cm groot, en ze worden goed verkocht.

Continentalen in het kort

Zuid-Afrika

Waldorf in de West-Kaap op herhaling!

Na het succes van de reis door de Westkaap, Zuid-Afrika, in oktober 2011 (zie verslag in *de Rondbrief* voorjaar 2012) willen Hans en Truus Warrink deze 15-daagse rondreis nogmaals organiseren. En wel van 13 tot 27 oktober 2013.

Deze reis biedt de gelegenheid om Zuid-Afrikanten te ontmoeten die, ieder op eigen wijze, vanuit de vrijeschoolpedagogie werken en leven. Natuur, cultuur en geschiedenis krijgen daarnaast ruimschoots de aandacht. De reis gaat door als er zich minimaal 15 mensen aanmelden. Maximum is 20.

In 2009 is het vijftig jaar geleden dat de eerste (vrije) Waldorfschool in een garage in Kaapstad het levenslicht zag. Nu zijn er in Zuid-Afrika 16 geregistreerde Waldorf-scholen en talloze Educare Centres (dagopvang voor jonge kinderen) in de town-ships.

We reizen door de West-Kaap en bezoeken er verschillende Waldorf-scholen. Op sommige scholen mogen we individueel een dagdeel meebeleven in een klas. De leerlingen staan alweer te popelen om hun kunnen te laten zien in een toneelvoorstelling, een marimba concert, een Afrikaanse dans of een sportwedstrijd. En de leerkrachten vroegen zich af waarom we dit jaar niet kwamen...

Naast cultuur en educatie zullen we ruimschoots kunnen genieten van de prachtige natuur, want in oktober is het voorjaar in Zuid-Afrika en dat betekent volop bloemen en bloesems. We gaan naar het Cederbergebergte, waar de eerste bewoners van Zuid-Afrika, de San en de Koi, oorspronkelijk woonden.

Verder bezoeken we oude en karakteristieke dorpen met een bijzondere architectuur. Aan de oostkust - waar we een bezoek brengen aan de Hermanus Waldorfschool - is er voldoende tijd om het spel van de walvissen met hun jongen gade te slaan.

We overnachten afwisselend bij mensen thuis, in vakantiehuisjes (Cederbergebergte), in gastenhuizen en in hotels.

Wilt u op de hoogte gehouden worden van deze reis? Stuur dan een e-mail naar t.warrink@internationaalhulpfonds.nl

Azië

Vietnam: Overdracht Sponsorkinderen

In de laatste *Rondbrief* van voorjaar 2012 stelde Bert Harms zich als de nieuwe portefeuillehouder voor ZO-Azië en China aan u voor. Het IHF is blij hem met zijn rijke ervaringen in dat continent te kunnen verwelkomen.

Inmiddels zijn er diverse contacten geweest om voorgaande ervaringen met de scholen in dat gebied met mij als voormalig portefeuillehouder van Azië uit te wisselen. In augustus kwamen Bert Harms en Gijs Langeslag samen naar Schoorl om ook de overdracht te bespreken van de sponsorkinderen van het Vietnam Childrens' Project-VCP, waarvoor ik nog tijdelijk de zorg op mij had genomen.

Via het IHF wordt op de drie vrije kleuterscholen aldaar al jarenlang aan zo'n twintig arme kinderen de mogelijkheid geboden

dagelijks naar een kindvriendelijke opvang te komen en daar ook maaltijden te krijgen. Dit alles werd mogelijk door de trouwe sponsoring van een flinke groep mensen onder u.

Doordat er in Vietnam (nog) geen lagere vrijescholen zijn waarheen de kinderen na de kleuterschool kunnen doorstromen, zijn zij van overheidswege verplicht op hun vijfde jaar over te gaan naar het reguliere staatsonderwijs. Dit heeft steeds tot gevolg gehad dat de sponsors hier te maken kregen met een wisseling van een kind dat op de wachtlijst stond om ook naar een van de kleuterschooltjes te kunnen gaan. Thanh Cherry, oprichtster en begeleidster van de VCP-scholen, deed jaarlijks uitgebreid verslag over de voortgang van de schooltjes en de persoonlijke ontwikkeling van de kinderen, waarbij ook een foto voor de sponsors werd bijgesloten.

Het zorgvuldig bijhouden van deze uitgebreide steeds wisselende administratie dreigt voor Thanh Cherry, die ook vele maanden in China verblijft om daar de kleuteropleiding voor grote aantallen leerkrachten te realiseren, een te zware taak te worden.

Daarnaast is ook bij het IHF de zorg gegroeid hoe bij alle toenemende taken de accuratesse van sponsorschappen blijvend kan worden gewaarborgd. Dit geldt specifiek voor het VCP-project waar de kinderen na korte tijd helaas gewisseld worden.

Na overleg hierover met Thanh Cherry is het idee ontwikkeld om zoals bij de start van het eerste schooltje in 2001 in Ho Chi Minh City (Saigon), de klas als geheel aan de sponsors voor te stellen. De kleutergroep kan alleen naar school gaan als mensen bereid zijn hun financiële steun te blijven verlenen, nu echter niet aan een specifiek kind met een eigen fotootje, maar aan een willekeurig kind binnen de klas. Dat kind zal dan ook deel uitmaken van de klassenfoto die voortaan toegestuurd zal worden samen met de VCP-nieuwsbrief met Kerstmis. Deze vorm zal dan gelden voor de drie over de stad verspreide schooltjes, met de namen Dieu Giac, Thanh Lan, en Tho Trang.

De sponsors zullen persoonlijk van deze verandering op de hoogte worden gesteld.

Graag wens ik Bert Harms goede jaren toe bij de invulling van zijn portefeuillehouderschap van de projecten in Azië.

GERDA DE JONGE

Klasje Vietnam

Acties

Europa

Frankrijk

Chant'Arize, de vrijeschool op Domaine de Portecluse, **Campagne-sur-Arize, Frankrijk**, zoekt een vrijwillig(st)er die m.n. in de kleuterklas kan helpen. Er wordt voor onderdak gezorgd. Zie ook blz.17. Voor meer informatie over de school: <http://www.ecole-steiner-ariège.org>

Belangstelling? Neem contact op met Annette van Soest (tel. 0492-322872 of e-mail: dreamstage@hetnet.nl).

Portugal

Het jonge Waldorf-schooltje **Malhão in Tavira, Portugal**, zoekt dringend **sponsors** die hen willen helpen bij het kopen van een prefab lokaal voor de nieuwe eerste klas. Het totale **benodigde bedrag is € 4000**. U kunt de Malhão school steunen door uw bijdrage te storten op rekening 21.21.95.050 o.v.v. code 93223. Een bijdrage in de vorm van een lening is ook mogelijk.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Annette van Soest, email dreamstage@hetnet.nl; telefoon 0492-322872

Armenië

Stichting Mayri!

In Jerevan werkt een groep leerkrachten en therapeuten al jaren met kinderen en jongvolwassenen met een verstandelijke beperking. Hiervoor is een Stichting in het leven geroepen onder de naam Mayri. Het doel van deze Stichting is tweeledig: ondersteunen van de individuele ontwikkeling van het kind en het bevorderen van sociale integratie. In de stad is een gebouw aangekocht, dat centraal gelegen is.

Er komen klaslokalen voor aangepast vrijeschoolonderwijs voor de kinderen, en voor de jongeren worden werkplaatsen ingericht zoals een weverij, een kaarsenmakerij, een boekbinderij en een ruimte voor het vervaardigen van keramiek. Daar kunnen zij een vak leren.

In het winkeltje worden hun producten verkocht, zodat zij eigen inkomsten kunnen genereren. De thee- en koffieschenkerij zorgt eveneens voor inkomsten en bevordert sociale contacten.

Zo wil men met deze Stichting Mayri een volwaardig en vervullend bestaan creëren voor kinderen en jongeren die net wat meer aandacht nodig hebben. En dat in een land waarin de zorg voor integratie aan het begin van haar ontwikkeling staat.

(Uw bijdrage op rekening 21.21.95.050 o.v.v.code 9341)

Oost-Afrika

Er zitten kinderen in Oost-Afrika met smart te wachten op sponsors om naar school te kunnen gaan (zie vorige rondbrieven). Het zijn de allerarmsten: de weeskinderen in Tanzania en de Masai kinderen in Kenia. Maakt u de schooldeur voor ze open?

Voor € 840 gaat een kind een jaar naar school. U hoeft het niet in uw eentje te doen. Op de foto de kleuters van de Hekima Waldorf School, die het geluk hadden dat ze wel werden aangenomen.

Waldorf-One-World

Het IHF moedigt vrijescholen in Nederland aan jaarlijks een WOW-dag te organiseren. Het doel van de WOW-actie is geld in te zamelen voor vrijescholen in het buitenland en de wederzijdse betrokkenheid van leerlingen te stimuleren.

Vriendenloterij

De Sponsorloterij heet nu Vriendenloterij. U kunt zich opgeven voor de Vriendenloterij en zo het Internationaal Hulpfonds steunen. Naast het donateurschap en de schenkingen die het IHF ontvangt, bieden de sponsorloten een vaste bron van inkomsten en dus zekerheid en continuïteit voor ons werk.

Hoe werkt het?

U koopt één of meer loten t.b.v. het Internationaal Hulpfonds (nummer: **142338**). Een lot kost **€ 2,20 per week**, het verschuldigde bedrag wordt **maandelijks** geïncasseerd. De helft van de inlegsom gaat naar het IHF. Per jaar zijn er 52 trekkingen plus twee extra trekkingen. Met de loten maakt u wekelijks kans op de hoofdprijs van €100.000, een 2e prijs van €50.000 of een 3e prijs van €25.000. Wie een lot neemt, speelt mee tot wederopzegging. Opzeggen kan schriftelijk en op **elk gewenst moment** bij de loterij.

Voor deelname bel 0900-300 1400 (20 cpm), kijk op www.vriendenloterij.nl of bel ons, dan sturen wij u een folder met een bon waarmee u zich kunt opgeven.

Wij wensen u veel succes!

Schilderingen van Mieke Fielmich.

Een aantal jaren geleden bood Mieke Fielmich schilderingen ter verkoop aan bij het IHF. Een deel van de opbrengst was voor het fonds. Inmiddels is zij verhuisd naar Zweden, waar zij weer veel mooi werk heeft gemaakt. Zo is er ook een serie ontstaan ter illustratie van de weekspreuken van Rudolf Steiner. Omdat deze serie aquarellen voor menigeen te omvangrijk is om aan te schaffen heeft Mieke Fielmich besloten hoog kwalitatieve afdrucken te laten maken op A4 formaat en deze ook apart ter verkoop aan te bieden. Deze kunnen bij het IHF besteld worden voor € 25 per stuk, waarvan € 5 bestemd is voor de projecten. Voor informatie en ander werk van Mieke Fielmich kunt u naar www.ginkgo-huset.com. Voor bestellingen naar de website-winkel van het IHF: www.internationaalhulpfonds.nl

Ook via de website te bestellen: engelenposter, boeken, kaarten, poppen en ander speelgoed, euritmietjes, sloffen, etc.

Hekima peetkinderen

Tanzania

Hassan mist de bus

afrika

De schoolbus

Hassan miste vanochtend de schoolbus. Zijn tweelingbroer Hussein haalde de bus wel, maar de buschauffeur had niet op Hassan gewacht. Julia komt uit Duitsland en is vrijwilliger op de Hekima School in Dar es Salaam. Ze vertelt hoe Hassan op eigen houtje naar school kwam.

Het huis van de acht- of negenjarige Hassan en Hussein (hun exacte geboortedatum is niet bekend) is ingebouwd tussen vele kleine huisjes die op elkaar staan gepropt met heel smalle paadjes ertussen. Alle huisjes zijn grijs, maar het huis van Hassan en Hussein is anders. Het heeft een kleine veranda met een dak gemaakt van stukken golfplaten, ijzerresten, plastic en karton. De deurposten die het dak overeind houden zijn geschilderd in vrolijke, felle kleuren en ook de deuren en ramen zijn kleurrijk. Hun babu (opa) heeft een fiets die met plastic bloemen, linten en andere spullen kleurrijk is versierd. Binnen is het huis echter benauwend, somber en donker en ze hebben karton op de grond gelegd om op te zitten en te slapen.

Als je Hassan en Hussein bezoekt zie je hun bibi (oma) meestal onder het dak zitten terwijl ze bezig is met koken, afwassen of kleding wassen. Hassan en Hussein wassen hun eigen kleren (wat je soms goed kunt zien) waarvoor ze water moeten halen bij de dichtbijgelegen kraan. Het water is schaars en om hun kleren te wassen proberen ze er zo weinig mogelijk van te gebruiken. Hun bibi is lief en zorgzaam, maar zwak en vaak ziek. Ze heeft problemen met haar lever, zegt ze, maar geld voor medicijnen heeft ze niet.

Hassan en Hussein moeten zo'n vijftien minuten lopen voor de schoolbus. Ze lopen langs de huisjes, duiken onder de waslijnen van hun burens door en komen langs vrouwen die op het vuur het ontbijt bereiden. De lucht is gevuld met de zoete geur van hete olie en mandazi-kruiden, vermengd met de lucht van gebrand plastic. Kleine kinderen spelen in het stof met flessen en andere

spullen die anderen hebben weggegooid. Op de grotere weg komen Hassan en Hussein langs kleine winkeltjes die zijn gemaakt van sloophout. De eigenaars verkopen groenten, fruit en huishoudelijke spullen. Moeders zitten naast de weg en bieden 'chai' en 'mandazis' aan of rollen 'chapati's', terwijl ze wachten op klanten. De mannen zitten in de buurt te praten en drinken thee.

Meestal zie je de twee samen lopen, de hand van de een op de schouder van de ander, terwijl ze vrolijk babbelen. Het is zo hartverwarmend om hen zo te zien dat je zou willen dat je zelf een tweelingbroer had. Toen Hassan vanochtend het busstation 'mkwajune' bereikte, was de bus al weg. Het was wel eens eerder gebeurd dat hij en zijn broer de bus hadden gemist. Dan liepen ze zo'n twee uur lang langs de stoffige, drukke weg en kwamen ze net voor de theepauze bij de school. Maar dat was toen de school nog op de oude plek stond, nu is de school veel verder weg. Hassan kreeg het voor elkaar om geld van iemand te krijgen voor de dalladallas (stadsbussen). Hij moest twee of drie dalladallas nemen om bij het plaatsje Massana te komen waar hij een lift van iemand kreeg. Toen hij op school aankwam schaamde hij zich een beetje, maar hij was ook trots dat het hem gelukt was om te komen. Wij, als vrijwilligers uit Europa, maakten ons natuurlijk grote zorgen. Stel je voor dat een jongetje uit de derde klas een tocht als deze in zijn eentje maakt.

De situatie van Hassan en Hussein is kritiek en het is hartverscheurend om te zien hoe deze prachtige jongens moeten worstelen. De vrijwilligers en vrienden van de school hebben zich vorig jaar enorm ingezet om een plek voor hen te krijgen bij het Boona Baana Childrens Center, maar het centrum kon hen niet aannemen. Hoewel in de kosten voor de basisschool voor de jongens wordt voorzien, maken ze zich er zorgen over dat ze het geld voor de middelbare school niet op kunnen brengen.

Voor Hassan, Hussein en hun bibi zou het een zegen zijn als ze ergens konden verblijven waar het veilig is. Bibi is geweldig, maar wat gebeurt er als ze echt ziek wordt? Op dit moment zoeken de school en de vrijwilligers hard naar een oplossing voor de twee jongens. We zijn zo blij dat Hassan en Hussein les kunnen hebben op Hekima, ze boeken fantastische vooruitgang in hun klas en hun docenten zijn zo dol op ze! We kunnen u niet genoeg bedanken voor het sponsoren van deze twee prachtige jongens.

Hassan en Hussein

Tanzania

Een nieuw gebouw voor Hekima

In februari 2008 bezocht ik als portefeuillehouder van Afrika voor het eerst de Hekima school in Dar es Salaam, Tanzania. De lagere school was gehuisvest in een leegstaande fabriek die met veel kunst- en vliegwerk was omgebouwd tot een functionele school met zeven lokalen en ruimtes voor administratie en leraren. Er omheen een groot terrein om te spelen en een flinke tuin waar groente en fruit werd verbouwd.

Geen probleem zo'n huisvesting zou je zeggen, ware het niet dat je in Tanzania pas in aanmerking komt voor een officiële schoolregistratie als je eigenaar bent van grond en gebouw.

Hoe goed het onderwijs ook mag zijn, zolang je iets moet huren om de schoolkinderen te huisvesten ben je geen officiële school. Voor menig ouder was dit een reden om, na de kleuterschool, toch voor een andere "echte" school te kiezen, hoezeer ze dit aan het hart ging.

De kleuterschool was en is op een andere locatie, niet ver van de voormalige school. Een prachtig schooltje, vier lokalen, een keuken, magazijn en kantoortje rondom een tuin. Oorspronkelijk gebouwd als kleuterschool voor de kinderen van werknemers van een groot bedrijf, maar nooit als zodanig gebruikt. Voor de Hekima kleuters en juffen een geschenk om daar te kunnen werken! Ook dit schooltje wordt gehuurd maar registratie van kleuterschooltjes is in Tanzania geen item.

Nu, na ruim acht jaar onderhandelen over vergunningen, aankoop van grond, bouwtekeningen, financiën, veel tegenslagen, maar gelukkig ook meevallers staat er, met dank aan de vele Europese sponsors, vooral uit Duitsland, een nieuw schoolgebouw op eigen grond in Goba.

In januari is de school verhuisd. En dat was maar goed ook, want de eigenaar van de fabriek verhoogde ieder jaar de huurprijs met soms wel vijftig procent...

De wijk Goba ligt prachtig in de heuvels ten noorden van Dar es Salaam, zo'n vijftien km van de oude school. Het schoolterrein was een kokosnotenplantage en veel bomen zijn uit veiligheid gekapt. Jammer maar een kokosnoot op je hoofd is zeker geen pretje en kan je zwaar verwonden!

De bouw van de school is nog lang niet klaar maar alle lagere school leerlingen hebben een lokaal.

De groentetuin is aangelegd. Een belangrijk onderdeel van de school; alle kinderen krijgen immers twee maaltijden per dag. Het allereerste bouwwerk dat klaar was, de regenwateropslag-tank, geschonken via het IHF door een Nederlandse sponsor samen met de Triodosbank, doet nu uitstekend dienst!

Het oorspronkelijke plan was dat de kleuters een paar jaar later zouden komen. Zij immers hebben een prachtig schooltje in de stad. Maar het duurde maar even tot de bewoners van Goba kwamen vragen wanneer hun kleuters konden komen. Het alternatief in de stad zagen ze terecht niet zitten. Zo'n vijftien km, dat wil zeggen drie kwartier rijden met de schoolbus, terwijl je de school naast de deur hebt.

Kortom, er is een plan gemaakt, er is weer veel veranderd in de

Het nieuwe gebouw van Hekima

oorspronkelijke bouwtekening en geloof het of niet, de keuken in aanbouw is nu een kleuterschooltje geworden! Het IHF kreeg hiervoor een aanvraag voor € 5000. Niet alleen voor de bouw en inrichting maar ook voor een hek rondom de kleutertuin. Een hek om de kinderen veilig binnen te houden maar meer nog om de slangen buiten te houden! Die aanvraag heeft het IHF met hulp van verschillende Nederlandse en Duitse vrienden van Hekima kunnen honoreren. Volgens insiders ziet het kleuterschooltje er prachtig uit. Er wordt nog hard aan gewerkt maar tegen de tijd dat deze **rOndbrief** op uw mat valt zijn er ook Hekima kleuters in Goba en kunnen ze veilig spelen binnen het slangenwerende hek. Blijft de vraag waar er nu wordt gekookt voor zo'n tweehonderd kinderen.

Tja, er zal wel een noodoplossing zijn. Ik houd u op de hoogte en zodra de school wordt geregistreerd en de officiële opening plaats vindt, hoop ik het met eigen ogen te zien.

Natuurlijk blijven er wensen: een nieuwe kleuterschool moet ook een nieuwe kleuterjuf hebben.

Juf Asia, hulpjuf en kokkin van het "oude" kleuterschooltje wil dolgraag de driejarige parttime opleiding gaan volgen in Nairobi. Tien modules van € 190 per module.

Als u mee helpt zet dan op uw overmaking: code 9237 juf Asia

TRUUS WARRINK

afrika

India

India, land van extremen

azië

Zandtekenen met de kleuterjuffen op het strand van Chenna

Miriam Haenen zette zich 15 jaar in voor de stichting van vrijescholen in India. Al lijkt de Indiase cultuur een goede bedding voor vrijeschoolonderwijs te bieden, toch zijn er onoverbrugbare problemen.

Vrijeschoolonderwijs ontstond als sociale impuls. Spreken over spiritualiteit in onderwijs, over antroposofie, de wijsheid van de mens, over ontwikkeling van hoofd, HART en handen, zonder dat dit verbonden is met gelijkheid, gelijke kansen voor ieder mens, is voor mij een onmogelijkheid. Een tegenstelling in zichzelf. En vrijeschoolonderwijs in India? Dat lijkt ook een tegenstelling in zichzelf, als je alleen al naar het kastensysteem kijkt. Officieel is het kastensysteem 'afgeschaft', maar eeuwenoud en dat kan niet door een simpele wet veranderen.

In de beginjaren, vanaf 1997, hebben we actief gewerkt om dit aspect mee te nemen in de opbouw van de vrijescholen door de kinderen van de bedienden en riksharijders mee op te nemen in de scholen. Dit aspect is in de loop der jaren op de achtergrond geraakt. Daar kun je allerlei redenen voor aangeven, maar de belangrijkste is dat verandering voor de scholen en leerkrachten zelf heel moeilijk is, omdat het systeem zo diep in het wezen van het land en de mensen verankerd is.

In januari 2012 was er een conferentie georganiseerd in Hyderabad, gesponsord door de Spandanatrust. Een hele week met leerkrachten vanuit Hyderabad, Mumbai en Bangalore. Naast

Aban, Dilnawaz, Lakshmi en mij als Indiase faculteit, waren er drie bijzonder geëngageerde vrijeschoolleerkrachten uit Australië. Ik had in overleg met de organisator de taak op me genomen om er naar te streven dat er binnen de faculteit een gezamenlijke krachtige stroom van samenwerking in gelijkheid, enthousiasme en respect voor ieders authenticiteit zou ontstaan. Geen geringe opgave met twee groepen die elkaar nog nooit ontmoet hadden: reguliere leraren uit India en vrijeschoolleerkrachten uit Australië. Maar mijn motivatie was heel sterk, omdat ik ervaren had dat dat voor de deelnemers het allerbelangrijkste was om te leren. En de eerste en meest wezenlijke stap was natuurlijk dat dan zelf als voorbeeld, in de faculteit, ook waar te maken. Een heel bijzonder proces en ervaring.

In mijn werkgroep voor peuter- en kleuterjuffen stond de bijdrage van de Waldorf-kleuterklas centraal. Het thema was toegespitst op de specifieke vragen van de samenleving in India.

De eerste dag stond er een groot leeg bord in de klas, en een graanmolen, twee molenstenen op elkaar die ik via een restaurant uit Rajasthan had gekregen.

De grote vraag waar ik mee begon, was wat ieder van hen voor het moederland India veranderd zouden willen zien. Na vijf minuten bedenktijd werden deze idealen stuk voor stuk op het bord geschreven. Zoals onderwijs voor iedereen, gelijkheid, waarheid, 'gandhism' Zelf had ik toegevoegd: geen enkele corruptie... Dit bord was de achtergrond van ons werkplan. Als dit is wat we willen, hoe geven we dan vorm aan het onderwijs voor de jongsten, die de toekomst zijn?

Op vele momenten kwamen we op het scherpst van de snede, maar het was een heel bijzondere zoektocht. Geef je zoveel duizenden roepies uit aan boeken over Social Science, of ga je 'de straat op' en vraag je een minder bedeed kind om die duizenden roepies te besteden aan zijn/haar schoolgeld, zodat je 'social science' waar en levend maakt in de klas? Hoe breng je gelijkheid en vrijheid voor elk individu tot leven in de verschillende aspecten van de kleuterklas? We hadden een heel bijzondere, unieke week binnen de faculteit en binnen de groep.

De evaluatie van deze week kwam natuurlijk ook bij de sponsors, de Spandanatrust terecht. Van daaruit werd er contact gelegd met een rijke Indiase man, die geld wilde geven aan het opzetten van iets bijzonders in het onderwijs. En het ongelooflijke gebeurde: Na vele gesprekken werd er een geldstroom toegezegd voor de start van een pilot kindergarten, verbonden aan de kleuteropleiding. Vier maanden werkte ik intensief aan de opbouw. Ik vond een prachtig gebouw, waar de kleuterklas en de opleiding gehuisvest konden worden. En waar ik conferenties, workshops enz., kon organiseren en onderbrengen. Uren bij de 'caneshop', dagen achter elkaar, voordat het speelrek zo was, dat het in productie genomen kon worden. Zoektochten naar goed hout en gereedschap voor blokken in een hitte van 42 tot 45 graden. Een folder en een website met teksten die echt weergaven waar ik voor wilde staan: www.ajaniketan.com

We begonnen 'heel gewoon' met zeven kindjes. Wat niet gewoon was, was dat de helft van de kinderen uit de midden- en hoogste klasse kwamen en de helft 'underprivileged' was.

Ongelooflijk indrukwekkend en meer dan dat. Twee kindjes, van de 'watchman nextdoor', die in een kamer van plastic leven, naast een kind uit een villa met twaalf kamers. Kinderen met ouders die iedere dag werken om met moeite dagelijks eten te kunnen verzorgen, naast een kind dat door een auto-met-chauffeur en twee kindermeisjes gebracht wordt, die de hele dag in de auto op straat wachten tot school voorbij is en hij weer naar huis gebracht kan worden. Werken voor zoveel mogelijk biologische voeding, terwijl er vier kinderen aan tafel zitten van wie je niet weet of en hoeveel ze 's ochtends hebben kunnen eten. Met de acht ouders van de zogenaamd 'underprivileged' kinderen had ik natuurlijk

De maalsteen op de conferentie in Hyderabad

van tevoren een gesprek, met de kleuterjuf als tolk, omdat ze telugu spreken. Iedere dag fruit kunnen ze niet betalen, en we komen tot de oplossing dat zij een keer per week fruit meenemen en ik extra koop voor de andere dagen. Kun je je voorstellen hoe bijzonder dat is, als dan zo'n kindje met een banaantje komt, ingewikkeld in krantenpapier? Dat is een schat! Met deze ouders overlegde ik, dat ik dit natuurlijk niet alleen kan. Dat ik hun hulp nodig heb. En het voorstel of ze als schoolgeld ieder een dag arbeid aan de school willen geven, tuinwerk, koken tijdens conferenties enz. Als je probeert te beschrijven wat er gebeurt als je met deze ouders in een kring zit en deze afspraken kunt maken, schieten woorden tekort. In de tien dagen gebeuren er vele bijzondere dingen. Maar toen vlak voor de start iemand vroeg hoeveel kindjes we hadden, werden de 'underprivileged' niet meegeteld. Toen ik dat hoorde en ontdaan vroeg waarom, was het antwoord: "Ik moet eerst zien dat het gebeurt, en dat het kan. Daarna kan ik ze pas meetellen." En dan gebeurt weer het ongelooflijke, de toegezegde geldstroom verandert, de mooie woorden worden niet waar gemaakt en het machtsspel begint. Dat is voor mij al de zoveelste keer en er is maar een mogelijkheid: stoppen. Een unieke kleuterklas in opbouw; driejarige kleuterleidsteropleiding in Hyderabad en Mumbai, conferenties en workshops gepland, en ik kan alleen maar alles stopleggen. In deze tien dagen heb ik weer ongelooflijk veel geleerd; hoe de kwaliteit in een kleuterklas kan zijn en kan werken. Een van de ouders zei: "deze tien dagen zijn levensveranderend geweest, zo heb ik mijn kind nog nooit gezien, hij speelt weer, is rustig en eet." En dan moet het stoppen, en niet omdat het geld er niet is. Ik kreeg het aanbod om voor het ene rijke kind een jaar te werken, voor het salaris waarvoor ik voor de hele klas had kunnen werken... een schokkend en treffend beeld van de extremen .

MIRIAM HAENEN

azië

Filippijnen

Het verbreiden van het licht

Al bijna twintig jaar is James Sharman betrokken bij het vrijeschoolonderwijs in de Filippijnen. Hier een persoonlijk verslag van een bevlogen organisator.

azië

Gamot Cogon
School Filippijnen

Mentor Max van de
Made met drie konin-
gen uit Filippijnen

In 1987 kwam ik als vrijwilliger met het Amerikaanse Peace Corps naar de Filippijnen. Op dat paradijselijke eiland met zijn vriendelijke mensen en zijn zoete mango's ontdekte ik mijn passie: ik wilde die mensen mijn diensten aanbieden. Na de dienst van twee en een half jaar, keerde ik terug naar de VS om een Masters Degree te halen. Vervolgens werd ik in 1993 uitgenodigd terug te keren als adviseur voor ontwikkelingssamenwerking. Kort daarna kwam ik in contact met de biologisch-dynamische landbouw, de antroposofie, het Waldorf-onderwijs en ontmoette ik mijn toekomstige vrouw. Het was me het jaar wel!

Toen in 1996 onze zoon werd geboren werden we meer en meer betrokken bij het Waldorf-onderwijs. Onder andere door toe te treden tot het bestuur van de eerste Waldorf-school in de Filippijnen, de Manila Waldorf School, die in 1994 door een groep leraren werd opgericht. Van een klein, achtergesteld schooltje, is MWS uitgegroeid tot een volledige school, van kleuterschool tot klas twaalf, met tweehonderd leerlingen en verschillende afstudeer-richtingen.

De Acacia School, ten zuiden van Manilla, werd het volgende schoolinitiatief, opgericht in 2003. Het heeft nu negentig leerlingen van kleuterschool tot klas negen.

In 2002 verhuisden mijn vrouw en ik, samen met onze zoon naar een boerderij in Iloilo op het eiland Panay; we werden verliefd op het eenvoudige leven omringd door de natuur. We hebben toen samen met anderen in 2005 de Gamot Cogon School (www.gamot-cogon.org) opgericht met als doel het Waldorf-onderwijs toegankelijk te maken voor de arme gemeenschappen rond onze boerderij. In de afgelopen zeven jaar is Gamot Cogon School gegroeid van vier kinderen tot 170 dit jaar, van kleuterschool tot klas tien.

In hetzelfde jaar dat de school werd opgericht, zijn we ook begonnen met een teacher-trainingsprogramma om leraren te helpen zich voor te bereiden op wat er allemaal komt kijken bij het groeiend aantal scholen. Het is een deeltijdopleiding die afhankelijk is van buitenlandse mentoren voornamelijk komend uit Duitsland, Nieuw-Zeeland, Australië, Nederland en de VS. Ik raak steeds weer onder de indruk van de passie en toewijding van deze buitenlandse mentoren, die vaak hun schoolvakanties opofferen om ons te helpen. Een van onze mentoren, Max van der Made zegt dan, "er

is ook nog heel wat werk te doen!"

Door de jaren heen heeft het IHF ons geholpen bij de realisering van de lerarenopleiding en de opbouw van de school. In de afgelopen zeven jaar, hebben zeven groepen leraren deelgenomen aan de intensieve opleiding en nog veel meer deelnemers hebben korte cursussen en workshops gevolgd over verschillende onderwerpen die verband houden met het Waldorf-onderwijs. Deelnemers aan deze opleidingsactiviteiten zijn nu actief in scholen in het hele land: Manila, Baguio, Cebu, Davao, Cagayan de Oro en Palawan.

Er zijn momenteel drie scholen erkend door de Duitse Federatie (Manilla Waldorf School, Acacia Waldorf School en Gamot Cogon School). Daarnaast is er nog een school in Manilla, die al vijf jaar bestaat (Kolisko Waldorf School) en er zijn kleuterschoolinitiatieven in Baguio, Palawan, Cagayan de Oro en Davao. Op vele andere plaatsen is belangstelling om met een kleuterschool te starten. De enorme toename aan Waldorf-scholen in de Filippijnen heeft ertoe geleid dat de bestaande scholen een samenwerkingsorganisatie zijn begonnen.

Er zijn nog veel dingen te doen, zoals het bouwen van een middelbare school. Maar ook moet er geld komen voor de aankoop van betere leermiddelen en voor lesgeld voor arme kinderen. Ook blijft er behoefte aan ondersteuning bij de lerarenopleiding, met name door mentoren in de gelegenheid te stellen om hun bijdrage te geven. Hopelijk mogen we ook in de toekomst op steun van het IHF hiervoor blijven rekenen.

Kortom, er is veel enthousiasme en energie om het Waldorf-onderwijs in de Filippijnen te laten groeien, zodat meer kinderen en families worden bereikt die zoeken naar 'de dienaren van het licht, die hen zullen begeleiden en koesteren'. Zoals ik hier zit te luisteren naar de geluiden van de nacht van krekels en uilen en kijk naar het flikkerende licht van vuurvliegjes, kan ik alleen maar dankbaarheid voelen voor alle hulp, die ons wordt geboden.

JAMES SHARMAN

*Wilt u de Waldorf-scholen in de Filippijnen ondersteunen,
stort dan uw bijdrage o.v.v. code 9364*

Slowakije

Aanvraag afgewezen

In het juli/augustusnummer van Motief, het maandblad voor antroposofie, vertelt Cornelis Boogerd over de problemen die hij ondervindt bij de oprichting van vrijescholen in Tsjechie en Slowakije. Met alleen idealisme kom je er niet. En ook als het geld, de middelen en de medewerkers er eenmaal zijn is de strijd nog niet gestreden. Hieronder een verslag over Slowakije van Goojke van der Schoot, portefeuille-lehoudster van Oost-Europa. Ze bracht in het voorjaar een bezoek aan vier plaatsen in Slowakije waar vrijeschoolonderwijs is gerealiseerd.

Geen bovenbouw voor Bratislava?

De vrijeschool in Bratislava bestaat inmiddels tien jaar. Na de experimentele fase is toestemming gevraagd de bovenbouw in de vorm van een lyceum compleet te maken. Twee jaar geleden scoorde de school bij de 25 beste scholen van Slowakije. De negendeklassers vonden allen probleemloos een goede vervolgoopleiding en na twee weken onderzoek kon de inspecteur niets vinden waar iets op aan te merken was.

Toch is de aanvraag voor de bovenbouw afgewezen. En dat niet alleen. Er is bedreigd dat de financiering van de leerkrachten van de onderbouw binnenkort stopgezet gaat worden. Is dit alleen maar lawaai of gaat het echt gebeuren? Ongeloof en angst wisselen elkaar af.

Aan iniatiefneemster Xenia Cincirova vertelde ik dat in Armenië het uitnodigen van de televisie kon zorgen voor een positieve berichtgeving. De school zal een presentatie en mediacampagne voorbereiden. Ook wordt gedacht aan juridische procedures tot in de EU.

Vijf kleuterscholen

Slowakije telt vijf kleuterscholen. Ze functioneren als "clubs" zonder subsidie of andere overheidssteun. Alle medewerkers zijn zeer toegewijd, werken vaak voor niets of weinig, en betalen uit eigen zak. De ouderbijdragen lopen per gebied sterk uiteen. Het westen van Slowakije is rijker dan het oosten.

In Bratislava wordt €270 gevraagd exclusief voeding, in Prievidza en Zvolen is €100 vaak nog niet op te brengen.

Tussen de middag wordt een warme maaltijd aangeboden, waarna de kinderen gaan slapen. Ze worden meestal gehaald tussen vier en vijf uur.

Samen met kleuterleider Victor Sedlak ontbijt maken in kleuterschool Studnicka, Kosice

Mijn voorstel om de ouders te vragen zelf sponsoring te zoeken, binnen de familie bijvoorbeeld, leek buiten Bratislava niet haalbaar: familie zou daartoe niet bereid zijn. Staatsscholen zijn gratis, waarom dan je goeie geld uitgeven aan een school die je moet betalen?

Bratislava (500.000 inwoners)

Na twaalf jaar was kleuterschool Hviezdickey uit zijn voegen gegroeid en werd aan de andere kant van de stad een nieuwe school, Jablonka, opgericht. Men vond een geschikt huis met grote tuin, die uitkomt in het bos waar het heerlijk wandelen is. De capaciteit is twintig kinderen. Na een moeilijke start met vijf kinderen is er nu een wachtlijst, vooral dankzij hun actieve PR via internet: website, forum op Facebook. Twee van de drie leidsters werken tot nu toe voor niets, dat wil zeggen dat hun echtgenoten voor meerdere kinderen betalen. 40% van de ouders betaalt minder dan het gevraagde bedrag. Nu er een groot aanbod is van kinderen, kan de toelating afhankelijk worden gesteld van de betaling. Het dilemma is dat de ouders die weten wat ze kiezen vaak minder draagkrachtig zijn... Het is vanzelfsprekend dat minder betalende ouders actief meehelpen in de school: schoonmaken, administratie, vertaalwerk, ed.

Kosice (220.000 inwoners)

Er zijn best leegstaande kleuterscholen. Maar een aanvraag voor een Waldorf-kleuterschool wordt niet behandeld: dat heeft geen prioriteit, staatsscholen gaan voor.

Er is een wet waarin staat dat schoolgebouwen onderwijsbestemmingen moeten houden.

Het is voorgekomen dat na een jaar leegstand, er een bedrijf gevestigd bleek, terwijl een aanvraag is ingediend om er een vrije kleuterschool te vestigen. Op protest hiertegen wordt niet gereageerd.

De huidige kleuterschool is gehuisvest op een bovenetage in een staatsschool. De wachtlijst is inmiddels zo groot dat ze zeer gebaat zouden zijn als ze konden beschikken over de onderetage. Maar daar is illegaal een besloten biljartclub in gevestigd. Als ze hier iets van zouden zeggen, brengen ze hun huidige locatie in gevaar. Ze zijn op zoek naar een geschikt gebouw.....

De plannen voor het starten van een onderbouw in Kosice zijn in een zeer ver gevorderd stadium.

De ruimte is er, de kinderen zijn er, de leerkracht, er is een woning voor haar, en er is een assistent die de middagopvang gaat ver-

's Middags slapen in kleuterschool Jablonka

zorgen. Ze starten als dependance van de vrijeschool in Bratislava, waarmee de financiële basis rond is. Renate Blaschke, die in Bratislava als eerste de eerste klas deed, verhuist naar Kosice om daar de eerste klas te gaan doen. Het enige wat er aan mankeert is het politieke klimaat. Hen is gezegd dat ze de afloop van het experiment in Bratislava af moeten wachten. Maar ze zijn niet van plan zich afhankelijk van de politieke situatie op te stellen. Ze gaan in september beginnen.

Prievidza (55.000 inwoners)

Net als in Kosice mogen ze in Prievidza blij zijn dat ze een ruimte in een staatsschool toegewezen kunnen krijgen. Ze mogen ook gebruikmaken van een hoekje van de tuin, maar de speelruimte naar eigen inzicht inrichten is er voor hen niet bij.

Voor het komende schooljaar kunnen ze voor een jaar naar een andere locatie. Daar kunnen ze ook een Waldorf-crèche voor 2-jarigen beginnen, om meer kinderen aan te trekken. Een van de ouders stelt €100.000 beschikbaar om een huis te kunnen kopen. Dat betekent een huis aan de rand van de stad vinden en geld zoeken om het geschikt te maken voor een kleuterschool.

Zvolen (45.000 inwoners)

Mij is gevraagd op 1 mei, een vrije dag, te komen. Vijf van de zes betrokken personen van het initiatief waren aanwezig. Na het voorstelrondje werd de geschiedenis vanaf het begin verteld. Aangekomen bij het heden bleek dat vanaf 1 mei de kleuterschool niet meer functioneert.

Twee jaar geleden zag men zich genoodzaakt om een huis te kopen. Via de gemeente bleek het niet mogelijk om een ruimte te betrekken. Helaas is het aantal kinderen niet gegroeid, waardoor er te weinig inkomsten zijn.

Patricia, die negen jaar in Hviezdičky heeft gewerkt, verhuisde naar Zvolen om juf Danka te komen helpen. Zij moest haar activiteiten stoppen, omdat zij een gehandicapt kind kreeg. Danka

moest stoppen uit financiële noodzaak. Ze werkt nu op een staatsschool waar ze meer verdient en helpt zoveel mogelijk op haar oude plekje. Marian heeft van september tot eind december de groep alleen gedaan. Dit bleek te zwaar: een van de kinderen heeft een één-op-één begeleiding nodig, daarnaast moest ook worden gekookt: er wordt aan het begin van de middag een warme maaltijd geserveerd. Voorlopig neemt ze rust.

De groep heeft besloten alleen met de school verder te gaan als twee mensen zich er mee willen verbinden en in Zvolen komen wonen. Inmiddels is duidelijk geworden dat men niemand heeft kunnen vinden. Besloten is het huis te verkopen. Juf Danka wil weer beginnen met moedergroepen.

Zilina

Ook in Zilina staat er een kleuterschool in de startblokken. Een van de initiatiefnemers is de euritmiste Elena. Ze wil bewust aansluiten bij de traditionele rijkdom van het land, en voelt zich gesteund door de uitspraak van Steiner dat het belangrijk is aan te sluiten bij de volksziel. Ze kent de levendigheid die de mensen van origine in zich hebben. Het zijn wel de wortels die de kinderen nodig hebben. Die zijn voor haar het belangrijkste. Dus focust ze op de gezonde ontwikkeling van de kinderen. Ze gebruikt kinderliedjes, volksdansen en volkssprookjes, rijmpjes en gedichtjes. Ze voorziet ze zoveel mogelijk van euritmische gebaren. Als mensen vragen naar haar achtergrond gaat ze er wel over vertellen. Ze betreurt het hoe gemakkelijk de mensen klakkeloos van alles uit het westen overnemen.

Wij wensen onze Slowaakse vrienden veel sterkte met hun vermoeiende strijd, zij verdienen onze steun en respect, door tegen de stroom in op te komen voor de belangen van de kinderen en voor een vrije samenleving.

Frankrijk

Chant'Arize groeit

De auteur van dit artikel is Sarah de Meulenaere, ouder en leerkracht aan de École Steiner Waldorf Chant'Arize. Deze vrijeschool is gelegen op het uitgestrekte biodynamische landgoed Portecluse in de Ariège, een streek aan de voet van de Pyreneeën.

Als moeder van drie blije Chant'Arize kinderen en ook als leerkracht Engels voor de kleuter- en lagere schoolklassen, schrijf ik u in de hoop dat het IHF ons kan helpen met wat leermiddelen en de verdere opleiding van de docenten aan ons schooltje, zodat onze kinderen hier een toekomst hebben.

Toen wij hier in de buurt van Toulouse kwamen wonen, bracht ik vele goede herinneringen mee aan mijn tijd als leerling van de vrijeschool in Gent en later als docent aan de vrijeschool in Brugge. Gelukkig bestond hier toen Chant'Arize, op een groot domein midden in de prachtige natuur tussen de heuvels van de Ariège, een biodynamische boerderijgemeenschap met groente-teelt, geiten en koeien. Ook is er een school met één kleuterklas en de klassen een tot en met vijf met samen ongeveer zestig kinderen. Omdat de mogelijkheden om een vrijeschool te bezoeken in Frankrijk beperkt zijn, trekt de school nog jaarlijks nieuwe families aan. Sommige uit de buurt, andere, die bewust een andere vorm van onderwijs en van leven zoeken, verhuizen er speciaal voor. Alle kinderen op onze school zijn hier gekomen met de vraag: 'kan het ook anders?' Chant'Arize is een schoolgemeenschap die de potentie heeft aan deze vraag tegemoet te komen.

De unieke ligging maakt het schoolgaan hier voor de kinderen tot een rijke ervaring en biedt hen de gelegenheid zich met de aarde te verbinden. Intens wordt de natuur beleefd. De boerderij geeft de mogelijkheid om in alle klassen het boerenleven dagelijks te ervaren aan de groei van de planten en het omgaan met de dieren. De kleuters rapen eitjes, eersteklassers brengen de geiten naar het veld en in de tweede en derde klas wordt er kaas gemaakt en worden de omheiningen hersteld en de koeien gehoed. De vierde klas zaait en oogst wortels en andere groenten en verkoopt ze. Het buitenleven doet de kinderen deugd!

Het lerarenkorps telt drie onderbouwdocenten en een kleuterjuf. Ook is er een kleuterassistente, een eurythmiste en een peuterleidster. Daarnaast versterken een lerare Engels en een handwerk- en muzieklerkracht het lerarenteam. Het lerarenkorps is niet zo groot en gedeeltelijk nog in opleiding. Om de pedagogi-

De chant'arize

De kinderen van Chant'Arize zorgen voor de geiten

sche kwaliteit te verzekeren, werd het afgelopen jaar gekozen voor een begeleiding om de zeven weken door Monique Sinoo, docent en mentor aan de vrijeschool lerarenopleiding Helicon in Zeist. Wat zeer verrijkend en motiverend is. De ouders zetten zich maximaal in om met weinig toch veel te bereiken. Er zijn de dagelijkse poetsbeurten, het werk in en rond de gebouwen, de kerstmarkt en andere evenementen die naast het gezellige samenzijn ook nog voor een duitje erbij zorgen. De school en de groei ervan wordt door de leraren en ouders in de verschillende werkgroepen - bouwproject, schoolboerderijproject, steun en financiën, handwerkgroep, evenementenorganisatie - gedragen.

Het begon allemaal eind jaren tachtig met drie families. Zeer snel groeide de school uit tot een honderdtal leerlingen en werd officieel erkend lid van de Franse Federatie van Steinerscholen. Toen ging alles blinkbaar te snel, ontstonden er conflicten en leek het onmogelijk om de school overeind te houden. Maar moeilijk gaat ook! En na een te snelle groeisput zijn we intussen weer goed onderweg. Om evenwichtig te kunnen functioneren werd onder andere de assistentie ingeroepen van 'Chemins vers la qualité', dat ons zeer heeft geholpen.

Financieel blijft het zoeken naar stabiliteit. In Frankrijk moeten de meeste Steiner-scholen het doen zonder enige overheidssteun. De ouders moeten instaan voor de financiering van het volledige schoolgebeuren. Het schoolgeld is daarom hoog, zeker als men bedenkt dat hier in deze streek niet buitengewoon veel werkgelegenheid is. De leerkrachten verdienen een karig minimumloon en als dat eenmaal uitbetaald is, blijft er niet veel over om de zorg voor de gebouwen en de aanschaf van materialen te bekostigen of in de verdere opleiding van het lerarenkorps te voorzien. Om het steeds groeiende aantal kleuters te kunnen herbergen, hebben we dringend grotere ruimte nodig, evenals meubilair, speelgoed en leermaterialen.

Namens het lerarencollege van Chant'Arize:

SARAH DE MEULENAERE

Steunt u ons met een bijdrage op rekening 21.21.95.050 o.v.v. code 93201

Portugal

Hobbels nemen

west-europa

A Oliveira, Escola Livre do Algarve, de eerste erkende vrijeschool in Portugal

Het vrijeschoolonderwijs in Portugal staat nog in de kinderschoenen. In 2003 ontstond een eerste onderbouwinitiatief. De kleuterschool had toen al een goede plek veroverd, maar voor een ongesubsidiëerde onderbouw waren meer hobbels te nemen. Er is dringend nieuwe ruimte nodig voor klas 5-6.

A Oliveira, Escola Livre do Algarve, is de werkelijkheid geworden droom van vele ouders, docenten en vrienden van deze school. In 2008 besloot een groep ouders van de Waldorf Kindertuin Infância Viva dat het tijd was een volgende stap te zetten. Samen stichtten zij een vrijeschoolonderbouw die begon met maar één klas met negen kinderen. Sindsdien is er elk jaar een klas bijgekomen en zijn er nu vier leerjaren van de basisschool met twee full-time docenten en twee andere docenten die parttime werken. De faciliteiten zijn bescheiden, maar toereikend. We hebben een prachtige tuin die elke dag mooier wordt door de inzet van de kinderen, docenten en ouders. Het is een uniek gemeenschappelijk project.

Toen we begonnen hadden we zeer gelimiteerde middelen. Onze eerste docent werd een paar maanden voor de opening van de school zwanger, veel ouders twijfelden of ze hun kind pionier wilden laten zijn en toen ook nog het gebouw dat we huurden afgekeurd werd door de onderwijsinspectie, zaten we echt met de handen in het haar. Desalniettemin bleven we geloven dat het mogelijk was. Ondanks de beperkte financiële middelen wisten we een tweede docent aan te nemen die de eerste kon ondersteunen. We slaagden erin de gemeente over te halen ons een oud, verlaten schoolgebouw te lenen en uiteindelijk bleek een groep ouders voldoende vertrouwen te hebben om hun kind op onze school in te schrijven. We hadden een fantastisch eerste jaar. Ondanks alle obstakels en bijna zonder financiële middelen voelden we ons toch heel sterk door onze doelgerichte en onverzettelijke wil. En zo slaagden we erin om de eerste officiële vrijeschool in Portugal te openen. Voor iedereen die had bijgedragen aan dit project was het een genot om te zien hoe goed de kinderen zich

ontwikkelden in een vrijeschoolomgeving. Dat was voor ons de beste aanmoediging om door te gaan met ons werk.

Sindsdien zijn we gegroeid, zowel in omvang als in volwassenheid. We moesten de inrichting van de school vervangen omdat die verouderd was en niet voldeed aan de huidige, wettelijke eisen. We hebben veel bezoekers, aanmoediging en hulp gehad van de vrijeschoolgemeenschap, ook internationaal. Wij ontvingen financiële steun van het IHF voor de inrichting van een nieuw lokaal en in de zomer van 2011 zorgden dertig leerlingen van een Duitse vrijeschool ervoor dat het gebouw een betere sfeer kreeg en er veel meer als vrijeschool uitzag.

De school organiseert allerlei activiteiten voor de gemeenschap zodat we de waarden en de kern van wat we hier doen met elkaar kunnen delen. Onze ambachtsgroep 'Azeitonas' die zorgt voor zowel spirituele als handvaardige leermomenten, is aan zijn tweede jaar begonnen.

De huidige economische crisis die Portugal in zijn greep heeft, heeft ook impact op onze school. Het is voor veel ouders nu heel moeilijk om het schoolgeld op te brengen en we kunnen op dit moment geen enkele financiële hulp verwachten van de staat. Daar komt nog bij dat we de ruimhartige leningen die we kregen van een groep ouders om het gebouw te moderniseren nog af moeten betalen. Ondank dit alles kijken we er met dezelfde vastberadenheid en hoop naar uit om onze school in de toekomst verder uit te breiden en door te laten groeien met een vijfde, zesde, zevende en achtste leerjaar.

We zijn ons ervan bewust dat we op dit moment veel steun nodig hebben van hen die geloven in deze vorm van onderwijs, vooral voor het huidige Portugal, en wij voelen ons gesteund door de engelen die ons zover gebracht hebben.

ANNA MACHADO, NAMENS A OLIVEIRA, ESCOLA LIVRE DO ALGARVE

Steun de Escola Livre do Algarve met uw bijdrage op rekening 21.21.95.050 o.v.v. code 93221

Samen tafeldekken

Brazilië

De handen ineen bij de broodbakles

Broodje kneden

Liard Kranen, portefeuillehouder van Brazilië, bezocht aan het eind van een lange reis door Zuid-Amerika ook enkele projecten in Brazilië. Een verslag van een bezoek aan een bijzondere school.

In september 2012 bezocht ik het Instituto Beneficente Paulo de Tarso, een heilpedagogische school te Sao Paulo, Brazilië. Het project bestaat al twintig jaar en is geboren uit een behoefte van ouders om voor hun kinderen, jongeren en volwassenen met een handicap een school te vinden die hen meer kan bieden dan alleen de zorg voor het lichamelijke. Een school die ook de emotionele en geestelijke gezondheid bevordert, breed onderwijs geeft en gelooft in de ontwikkelingsmogelijkheden van hun kinderen, zodat zij op een dag opgenomen kunnen worden op de arbeidsmarkt. Het project heeft de afgelopen twintig jaar zowel mensen met als mensen zonder handicap geholpen op het gebied van onderwijs, gezondheid en de kunsten. Dit om de integratie te bevorderen binnen en buiten het project. Met veel enthousiasme zijn de studenten betrokken bij de broodbakles. Juf Juliane, die het vier jaar lange Waldorf-seminar (een weekend per maand) heeft gevolgd, laat hen kneden, wassen en vooral veel zelf doen. De leerlingen die in verschillende mate beperkt zijn, doen wat zij het beste kunnen en in een mum van tijd staan de broden in de oven. Alles is aanwezig voor deze lessen maar bijvoorbeeld een inox bakkerstafel zou hygiënischer zijn dan de houten tafel die nu voor de lessen gebruikt wordt, merkt juf Juliane op. De studenten krijgen lessen met educatieve inhoud en workshops in de bakkerij. Daarnaast lessen in houtbewerken, weven, boetseren, mozaïek, schilderen, drama en natuurlijk zijn er de momenten voor lichamelijke opvoeding en werkt men samen aan de dagelijkse activiteiten. Professionals in de gezondheidszorg, zoals een antroposofische kinderarts, tandarts, psycholoog, pedagoog, voedingsdeskundige, opvoedkundige en logopedist houden hun kantoor voor het grote publiek binnen het project. De overigens zeer betrokken, professionals mogen het kantoor voor niets of een klein bedrag gebruiken en als tegenprestatie helpen ze de studenten van het instituut. Men probeert iedereen te helpen, ongeacht de financiële status. Dat heeft er toe geleid dat het merendeel van de studen-

De bakkers, met links achter Liard

ten geen of slechts gedeeltelijk schoolgeld betaalt: een situatie die niet langer houdbaar is. Daarnaast is de huur van het pand waar men sinds jaren gehuisvestigd is sinds 2009 met 70% gestegen en 50% na aftrek van de inflatie in deze jaren. Op dit moment heeft men geen buitenlandse sponsors, zoals bijvoorbeeld het Internationaal Hulpfonds, die betrokken zijn bij het project. Wel ontvangt men soms donaties vanuit Brazilië zelf. Waar ik vooral van onder de indruk was zijn de activiteiten die men onderneemt om geld in te zamelen zoals een diner, een thee en lunches met bingo, loterijen en bazaars... Ik dacht eerst dat ik het verkeerd had begrepen maar echt: men organiseert bingoavonden met een diner voor de mensen in de wijk om inkomsten te werven. Daar komen wel tussen de 120 en 150 mensen op af. Maar zo'n evenement kunnen ze natuurlijk maar twee maal per jaar doen, anders komt men niet meer... Veel aandacht is er voor de integratie van personen met een handicap op de arbeidsmarkt. In Brazilië is er nu een quotum-wet die zegt dat alle bedrijven met meer dan honderd werknemers een percentage mensen met handicap te werk moeten stellen. Dit is natuurlijk een geweldige kans voor de studenten; door ze daarvoor op te leiden kunnen ze meer deel van de samenleving worden. De vraag voor nu is daarom tweeledig: Er zijn financiën nodig voor de workshop voor het beroepsonderwijs met focus op de bakkerij die een jaar duurt. Daarnaast heeft het Paulo de Tarso acuut tekort aan financiën, aangezien er een achterstand van betaling voor water, elektriciteit en belastingen is ontstaan van 7200 Brazilian real, wat ongeveer € 2750 is. Dit laatste voornamelijk door de grote huurverhogingen. Men is hard op zoek een goedkopere locatie maar dat is heel moeilijk te vinden in deze economisch voorspoedige tijden in Brazilië. Wie helpt mee om Paulo de Tarso in ieder geval weer op de nullijn te krijgen en daarmee weer hoop te brengen voor de mensen die bij het project betrokken zijn? Kijk om op de hoogte te blijven van Instituto Beneficente Paulo de Tarso ook eens op de gelijknamige Facebook pagina.

LIARD KRANEN

Uw schenking is zeer welkom onder vermelding van code 20092752.

Latijns-Amerika

Wortels in de aarde

In 2008 waren er in Costa Rica zes ouderparen die vrijeschoolonderwijs voor hun kinderen wilden, meer niet. Maar er waren geen onderwijzers. Er werd een vraag aan het IHF gesteld hoe dit onderwijs daar vorm kon gaan krijgen. Een verslag van Chantal Bosch, portefeuillehouder van de Spaanstalige landen in Latijns-Amerika.

Lekker eten...

In april 2008 bezocht ik deze ouders. Het was duidelijk: er moesten leerkrachten bijscholing krijgen. Snel werd contact gelegd met een bedrijf, dat 6% van zijn winst voor onderwijsprojecten in het buitenland bestemt. Er kwam een donatie beschikbaar voor twee leerkrachten. Zij konden gedurende vijf jaar in hun julivakantie een bijscholing tot vrijeschoolleraar in Cuernavaca (Mexico) volgen. In 2009 startten twee mensen, in 2010 nog eens twee uit Costa Rica en drie uit Guatemala met hun opleiding. In 2012 nog weer een uit Costa Rica.

In Cuernavaca kwamen de leraren uit Centraal Amerika, Mexico en Zuid-Amerika bij elkaar. Het gaf hen een gevoel bij een internationale beweging aangesloten te zijn, wat natuurlijk ook zo was.

Naast de bijscholingen kwamen er ook donaties beschikbaar voor het lopen van stages in een volgroeide school t/m klas twaalf. De keuze viel op de bloeiende school in Cali Colombia. Daar maakten de leerkrachten kennis met het vieren van Advent en Kerstmis, wat een grote indruk op hen maakte.

En sinds 2010 geeft Inés Spittler iedere januari er haar befaamde cursus (zie het artikel in *de rOndbrief* voorjaar 2012, p.11).

Inmiddels zijn er vijf scholen in Costa Rica, één in Guatemala en één in Nicaragua, waar het vrijeschool onderwijs geleidelijk aan zichtbaar wordt. In 2010 bracht ik een tweede bezoek aan Costa Rica, waarna ik aansluitend ook escuela Caracol in Guatemala bezocht. Afgelopen juni voor de derde keer in Costa Rica. Met de bus ging ik naar het aangrenzende Nicaragua en maakte kennis met escuela Sacuanjoche in Granada.

In 2012 lijkt het vrijeschoolonderwijs in Centraal Amerika echt wortel te schieten. Het is te merken aan de materialen in de klassen, in het bijzonder de kleuterklassen, en de boeken, die leerkrachten aangeschaft hebben en (met soms ouders erbij) met elkaar lezen. Verder is de belangstelling uitgebreid naar biologisch-dynamische landbouw en voeding op de scholen en thuis. Er is een biologisch-dynamisch bedrijf in de buurt van de hoofdstad San José, dat in het weekend workshops op de scholen ter plaatse geeft. In juni 2012 waren er twee scholen bezocht, de andere krij-

gen dit jaar nog hun workshop. Een cursus over biologisch-dynamische landbouw voor geïnteresseerden uit heel Latijns-Amerika vond van 29 september - 3 oktober in San José plaats.

Uitnodigingen zijn verstuurd naar adressen in Costa Rica, Nicaragua, Guatemala, El Salvador, Panama, Mexico, Honduras, Colombia, Peru, Argentinië, Chili en Brazilië. Dat een dergelijke cursus ook in Costa Rica zou plaatsvinden zou in 2008 ondenkbaar zijn geweest.

Een belangrijke nieuwe stap is ook de aanvraag van iemand uit Costa Rica voor de scholing tot euritmist. De dichtstbijzijnde plek voor deze opleiding van vijf jaar is in de hoofdstad van Chili. Voor de financiering van deze opleiding doe ik een dringend beroep op de vrienden van het IHF: is er in uw kennissenkring iemand met een bedrijf, dat een gedeelte (6%) van zijn winst in de opleiding van een euritmist zou willen steken? Het zal circa € 2000 per jaar kosten.

De zes ouderparen uit 2008 hoeven zich niet meer alleen te voelen; er is in vijf jaar veel veranderd in Centraal Amerika!

Tijdens mijn bezoek hebben we gesproken over de antroposofische insteek op medisch gebied, wat natuurlijk ook belangrijk is voor de kinderen op de scholen. Als ik in 2014 weer een bezoek ga brengen zal er ongetwijfeld een seminar op dit gebied hebben plaatsgevonden.

CHANTAL BOSCH

Uw donaties zijn welkom op één van de rekeningen van het IHF o.v.v.9284 (Costa Rica), 9295 (Escuela Caracol) of 9270 (Spaanstalig Zuid-Amerika algemeen).

Volle bak

Solidariteitsactie

Teken voor de Toekomst

Bijna nergens ter wereld bestaat voor vrijescholen de luxe van overheidssubsidie zoals wij die kennen. Met de Solidariteitsactie willen wij zoveel mogelijk kinderen in de gelegenheid stellen om toch vrijeschool onderwijs te volgen. Deze vorm van fondswerving blijkt heel positief te werken, omdat er een constante bron van inkomsten ontstaat waardoor de leerkrachten, kinderen en ouders in de projecten zich gewaardeerd en erkend voelen door betrokken mensen in het buitenland.

Met de Solidariteitsactie kunt u buitenlandse vrijescholen steunen door het schoolgeld te betalen voor kinderen van weliswaar onvoldoende draagkrachtige, maar vaak erg gemotiveerde ouders. Het geld gaat naar het kinderfonds op de school. Ook individuele peetschappen zijn mogelijk via dit Solidariteitsfonds.

Wat u kunt doen:

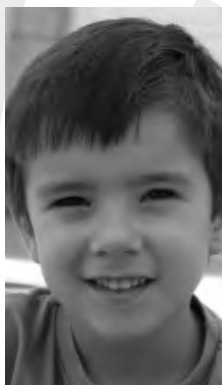
- Peet worden en - voor langere tijd - het schoolgeld voor een kind betalen (minimaal € 25/maand). U krijgt via het IHF de naam en een korte beschrijving van het kind met een foto en eens per jaar een kort verslag van zijn of haar ontwikkeling.
- U kunt de Solidariteitsactie steunen door een bedrag te storten op onze rekening o.v.v. code 9370, Solidariteitsactie. Dit geld gaat naar het kinderfonds van de school van uw keuze. Hieraan is geen peetschap verbonden.

N.B.1: Omdat niet iedereen het volledige schoolgeld kan betalen (de bedragen liggen tussen € 25 en € 250 per maand) bestaat ook de mogelijkheid een peetschap met anderen te delen.

N.B.2: Voor scholen is het vaak heel moeilijk iemand vrij te maken die de administratie van de peetschappen bijhoudt. Wij hopen dat u er begrip voor hebt als de informatie over de kinderen eens niet zo vlot binnenkomt.

N.B.3: Geef altijd duidelijk aan voor hoeveel jaar u een peetschap wilt. In principe gaan we er vanuit dat u voor langere tijd peet wordt. Stoppen met een peetschap kan alleen door **schriftelijke opzegging** bij het secretariaat van het IHF.

Kleuterklassen Vietnam, Op pagina 8 kunt u lezen over de nieuwe regelingen betreffende de sponsorkinderen in Vietnam.

Artur, 6 jaar, zit in de eerste klas van de **Escola Livre do Algarve: A Oliveira, Vila Do Bispo, Portugal**. Het is schat van een jongen die goed met andere kinderen overweg kan. Hij zwemt en schildert graag. Hij is heel goed in spelletjes en dierenverhalen verzinnen. Zijn moeder volgt een Waldorf-lerarenopleiding en heeft te weinig inkomen om het hele schoolgeld te betalen.

Ana Carolina, 10 jaar, zit in de vijfde klas van **Escola do Malhão in Tavira, Portugal**. Zij zat eerst op een staatschool waar ze het goed deed. Langzamerhand raakte ze haar leergierigheid en enthousiasme kwijt en werd ziek. Ze is een creatief meisje dat van muziek, dansen en schrijven houdt. Haar vader verloor door de crisis zijn baan, van het inkomen van de moeder kan het gezin nauwelijks bestaan.

Federico, 7 jaar, zit op **La Semilla Waldorf School in Bariloche, Argentinië**. Hij heeft een brede interesse. Hij houdt van muziek en verzint zelf liedjes. Hij kan goed opschieten met zijn klasgenootjes en met zijn oudere broer die naar een staatschool gaat. Zijn vader verkoopt schoonmaakmiddelen en zijn moeder is secretaresse. Hun salarissen kunnen de inflatie nauwelijks bijhouden.

Ariana, 8 jaar, zit op **La Semilla Waldorf School in Bariloche, Argentinië**. Zij is een actief, blij meisje. Ze houdt van gymnastiek en dansen, en is dol op verhalen. Ze is zeer geliefd in de groep. Ze heeft nog drie jongere zusjes. De vader werkt in een technologisch bedrijf, de moeder, biologe heeft op dit moment geen werk. Ze willen graag vrijeschoolonderwijs voor al hun kinderen.

Iñaki, 10 jaar, zit op **La Semilla Waldorf School, Bariloche, Argentinië**. Hij is heel intelligent, houdt van koken, uitvinden en acrobatiek. Zijn ouders zijn gescheiden, zijn vader woont ver weg die ziet hij weinig. Zijn moeder is pedagoog op de Waldorf-school maar heeft een bescheiden inkomen. Iñaki heeft nog maar twee jaar te gaan op school en heeft daarbij hulp nodig om op deze school te blijven.

Ivan is 10 jaar. Hij was een blij, actief en nieuwsgierig kind, tot hij op de lagere school kwam. Hij was steeds ziek, zijn zelfvertrouwen kelderde. Sinds twee jaar gaat hij naar de **La Semilla Waldorf School in Bariloche, Argentinië**, en de ommekeer is enorm. Vol zelfvertrouwen gaat hij naar school. Zijn moeder (gymlerares) doet alles wat ze kan om hem op school te houden.

Mary is 12 jaar. Zeven jaar lang leefde ze alleen met haar moeder. Sinds die overleed, woont ze bij haar vader, die geen schoolgeld kan betalen. Op haar achtste werd ze gesponsord en kreeg ze een plek op de **Hekima Waldorf School, Dar es Salam, Tanzania**. Zij is een prachtig meisje met veel potentie voor de toekomst. Helaas is de sponsoring gestopt. We zoeken voor de laatste jaren een nieuwe sponsor.

Miguel, 8 jaar, is altijd bezig, intelligent, sportief en heel lief. Omdat hij zich verveelde op de staatsschool hebben zijn ouders hem naar **La Semilla Waldorf School in Bariloche, Argentinië** gedaan, waar hij opbloeide. Zijn broertje van twee jaar gaat ook naar de Waldorf-school. Moeder is sociaal hulpverlener, vader werkt in het ziekenhuis. Ze willen graag vrijeschoolonderwijs voor beide kinderen.

Nirmin is bijna 4 en zit op de peuterklas van de **Waldorf Kindergarten Ein Bustan in Kiryat Tivon, Israël**. Het is een grappig kind dat graag samen met andere kinderen in de poppenhoek speelt. Ze is vlug van begrip en heeft het heel erg naar haar zin op school. Het gezinsinkomen is niet groot genoeg om het volledige schoolgeld te kunnen betalen.

Jasmine is 6. Ze zit in de eerste klas van **Escola do Malhão in Tavira, Portugal**. Het is een lief en vriendelijk meisje. Ze leert graag, is intelligent en gevoelig en ze geniet van de kunstzinnige vakken. Ze vindt het heel fijn op school. Het gezin is hard getroffen door de economische crisis waardoor de ouders onvoldoende inkomen hebben om het schoolgeld te kunnen betalen.

Maya, 8 jaar, zit op **La Semilla Waldorf School in Bariloche, Argentinië**. Ze is heel artistiek, houdt van tekenen, speelt prachtig fluit. Ze is een lief en vrolijk kind. Haar moeder is lerares op de Waldorf-school. Haar salaris is relatief laag, ze kan het schoolgeld van haar kinderen nauwelijks betalen. De vader is cameraman maar verdient nu met het huis aan huis verkopen van sojahamburgers.

Yahli is 2½ en zit in de peuterklas van de **Waldorf Kindergarten Ein Bustan in Kiryat Tivon, Israël**. Yahli zou het liefst de hele dag lachen en zingen. Hij is gevoelig en gul en moet nog leren 'z'n mannetje te staan' als bijv. een ander kind zijn speelgoed afpakt. Het gezinsinkomen is te bescheiden om het hele schoolgeld te kunnen betalen.

Sofia is 8 en zit in klas drie van de **Escola Livre do Algarve: A Oliveira, Vila Do Bispo, Portugal**. Sofia is het zonnetje in de klas. Ze leest graag en zou dolgraag pianoles willen. Haar ouders waren vanaf het begin bij de school betrokken. Zij zijn hard getroffen door de crisis zodat ze maar een deel van het schoolgeld kunnen betalen.

Te koop bij het Internationaal Hulpfonds

POPPEN: BRUIN • WIT • GROOT • KLEIN

GEZINNETJES VOOR HET POPPENHUIS

met opa en oma

ALLE FIGUREN VOOR DE KERSTSTAL

ALLERLEI VINGERPOPJES

KALIMBA'S - KAARSEN - KUNSTKAARTEN

SIERADEN - TASSEN

BOEK: VRIJESCHOOLPEDAGOGIE IN DE WERELD

Overzicht van vrijescholen met
prachtige foto's (Engels of Duits)

BOEK: THE ROAD TO MALABA

A Tale of Destiny and Identity van Otto Koene

EURITMIETJES EN SLOFJES VAN LEER

In diverse tinten leverbaar in de maten 28 t/m 45

DVD: UBUNTU WALDORF IKAPI VAN MICHAEL LOVEMORE

Over het vrijeschool onderwijs in Zuid-Afrika

EACH GRAIN OF RICE

DVD over het Dieu Giac Child Centre in Vietnam

Voor prijzen en bestellingen zie onze website www.internationaalhulpfonds.nl

Machtigingskaart

Dhr./Mevr. E-mail

Adres Tel.

Postcode/Plaats

machtigt het IHF af te schrijven van bank/girorekening:

éénmalig per maand per kwartaal per half jaar per jaar
een bedrag van €..... (minimaal € 10) voor

een donateurschap (minimum bijdrage € 20 per jaar incl. **de roombrief**)

een door het IHF te bepalen project

voor project: in (land): code:

het Solidariteitsfonds in (land/school)

een (deel-)peetschap in (land/school)

wil graag informatie ontvangen over het IHF

wil graag informatie ontvangen over een (deel-)peetschap

wil graag het jaarverslag van het IHF ontvangen

wil graag éénmaal gratis **de roombrief** ontvangen

Door een incassomachtiging blijven de transactiekosten zo laag mogelijk. U kunt uw machtiging te allen tijde intrekken door dit schriftelijk te melden aan het IHF en u kunt altijd binnen 56 dagen na afschrijving uw bank opdracht geven het bedrag terug te boeken op uw rekening.

Datum: Handtekening:

**Donateursdag 26 mei Driebergen
noteer vast in uw agenda**

Ruimte voor opmerkingen:

*plak hier
een
postzegel*

Herengracht 276
1016 BX Amsterdam

Internationaal Hulpfonds
Triodosbank: 21.21.95.050
ING bank: 38 92 918